

בשלח (445)

הסיבה היתה, שהקב"ה רצה לגרום לפרעה ולמצרים לרדוף אחרי ישראל עד שיקבלו את עונשם מידה כנגד מידה כראוי להם, ולשם כך, נתן הקב"ה פתח לפקפק בגדולתו; וזו הסיבה גם לכך שהשאיר את האליל בעל צפון, כדי לתת למצרים פתח לטעות, כאילו כוחו גדול ויגן עליהם (וכך גם מבואר ברש"י לעיל ד"ה לפני בעל צפון), וזו גם הסיבה שהיתה "רוח קדים" לפני קריעת הים, לתת פתח למצרים לטעות שקריעת הים היא טבעית. זו כאמור היתה הסיבה האמיתית, אך בני ישראל לא ידעו זאת, והיו במבוכה. רק לבסוף, כשראו שהמצרים מקבלים את עונשם, התחוויר והתברר להם הכול, ואז סרו תהיותיהם, וכתוצאה מכך, "וַיֹּאמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּבְמִשְׁחָה עָבְדוּ" ומוסיף הר"ן, שכך יהיה גם בזמן הגאולה: לצד הניסים והטובות, יהיו גם תמיהות וספקות רבים, שיגרמו לתהות ולפקפק; אך לבסוף, יתבררו הדברים, כפי שהיה בשעת גאולת מצרים.

הר"ן בדרשותיו (דרוש יא)

וַיֹּאמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּבְמִשְׁחָה עָבְדוּ וְלֹא יָכֹלוּ לְשַׁתֵּת מִיָּם מִמֶּנָּה פִּי מֵרִים הֵם... וַיֹּאמְרוּ ה' עַץ וַיִּשְׁלַף אֶל הַמַּיִם וַיִּמָּתְקוּ הַמַּיִם.

(טו.כג.כה)

"וַיֹּאמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל", לפעמים יש שאדם מגיע ל"מִתְּהַלֵּךְ", יש זמנים ומצבים שבהם מר לאדם, מכל מיני סיבות, "וְלֹא יָכֹלוּ לְשַׁתֵּת מִיָּם", "מִמֶּנָּה" אין אותו אדם יכול ללמוד תורה כידוע, התורה נמשלה למים, כלשון חז"ל אין מים אלא תורה, "מִמֶּנָּה", מרוב מרידות מצבו; "פִּי מֵרִים הֵם" הוא מנסה ללמוד ומרגיש שלא עולה בידו, הכול מר לו, מחמת מועקתו וצרותיו. "וַיֹּאמְרוּ ה' עַץ", הקב"ה מורה לו עצה. ומהי העצה? "וַיִּשְׁלַף אֶל הַמַּיִם", "וַיִּמָּתְקוּ הַמַּיִם", ישליך האדם את עצמו בכל זאת, עם כל צרותיו ומועקתו, "אֶל הַמַּיִם", אל לימוד התורה; וכשכך יעשה, מובטח לו שלבסוף "וַיִּמָּתְקוּ הַמַּיִם", יהיה לו מתוק.

בשם רב אברמסקי

וַיֹּאמְרוּ אִם שְׁמוֹעַ תִּשְׁמַע לְקוֹל ה' אֱלֹהֶיךָ וְהִיָּשֵׁר בְּעֵינֶיךָ תַּעֲשֶׂה וְהִצַּלְתָּ מִלְּפָנֶיךָ וְשִׁמְרָתָּ כָּל חֻקֵּי

(טו.כו)

לכאורה נראים הדברים ככפל לשון, "תִּשְׁמַע לְקוֹל ה' אֱלֹהֶיךָ", "וְהִצַּלְתָּ מִלְּפָנֶיךָ וְשִׁמְרָתָּ כָּל חֻקֵּי" בפסוק בקהלת נאמר על שלמה המלך "וַאֲיִזֶן וַחֲקִיר" (קהלת יב), וכתב רש"י (שבת יד): שלמה גזר דכתיב "וַאֲיִזֶן וַחֲקִיר", שעשה אזנים לתורה כלומר סייג והרחקה ככפיפה זו שנוטלים אותה באוזנים ואין נוגעים בה. מעתה יתפרש כאן הכתוב כך: "אם שְׁמוֹעַ תִּשְׁמַע לְקוֹל ה' אֱלֹהֶיךָ", שתקיים מצוות התורה, וגם "וְהִצַּלְתָּ מִלְּפָנֶיךָ וְשִׁמְרָתָּ כָּל חֻקֵּי" שתעשה אזנים לתורה שתעשה סייג והרחקה לאותן

וַיֹּאמְרוּ ה' אֱלֹהֵינוּ מִשְׁחָה עָבְדוּ אֱלֹהֵינוּ וְלֹא יָכֹלוּ לְשַׁתֵּת מִיָּם מִמֶּנָּה פִּי מֵרִים הֵם... וַיֹּאמְרוּ ה' עַץ וַיִּשְׁלַף אֶל הַמַּיִם וַיִּמָּתְקוּ הַמַּיִם.

(יד.טו)

אמירה זו של הקב"ה למשה, "מִשְׁחָה עָבְדוּ אֱלֹהֵינוּ" לכאורה תמוהה: וכי יש דבר פסול בתפילה וצעקה לקב"ה במצב של מצוקה וצרה? ועוד יש לשאול, מה פשר המשך הפסוק "דבר אל בני ישראל ויסעו", הרי באותה עת טרם נבקע הים, ולהיכן "ויסעו"? כידוע, בני ישראל עבדו במצרים עבודה זרה, ועל כן כשקראו לים סוף, מידת הדין קטרגה ואמרה "מה נשתנו אלו מאלו", ישראל אינם ראויים להצלה בזמן שעל המצרים נגזרים מוות וכליה. על רקע זה, אומר הקב"ה למשה, התשובה לקטרוג זה אינה בתפילה, אלא במעשה מצד בני ישראל: אם יתעצמו בכל לבם במידת האמונה, יזכו בכך להגביר עליהם את מידת הרחמים. לכן, צווה עליהם בשמי לנסוע קדימה אל הים, גם כשהדבר נראה כרגע תמוה ובלתי מובן; ועל ידי שיעשו כך, תתגבר מידת הרחמים על מידת הדין וייושעו. וזהו "מִשְׁחָה עָבְדוּ אֱלֹהֵינוּ", לא התפילה היא הפתרון למצב שנוצר ולקטרוג מידת הדין, אלא מעשה בפועל של התעצמות באמונה, "וְדַבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּסְעוּ", עוד לפני בקיעת הים, ולכן נאמר קודם "וְדַבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּסְעוּ", ורק לאחר מכן מצווה הקב"ה את משה להרים את ידו ולבקוע הים.

אור החיים הקדוש

וַיֹּאמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּבְמִשְׁחָה עָבְדוּ אֱלֹהֵינוּ וְלֹא יָכֹלוּ לְשַׁתֵּת מִיָּם מִמֶּנָּה פִּי מֵרִים הֵם... וַיֹּאמְרוּ ה' עַץ וַיִּשְׁלַף אֶל הַמַּיִם וַיִּמָּתְקוּ הַמַּיִם.

(יד.כט)

בני אדם מתפעלים רק כאשר הם רואים ניסים גלויים. אין הם מבינים, כי הטבע עצמו אינו אלא נס אחד גדול, שיש לראות בו תדיר את גדלות הבורא ולהתפעל ממנו. רק כשרואים נס גלוי מתחילים להאמין, כי גם בחיים הטבעיים הפשוטים קיימת השגחה עליונה ומתרחשים ניסים מופלאים, אף כי הכל רגילים להם ואין משגיחים בהם. זהו שאמרה התורה: "וַיֹּאמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל", כיון שראו נס גלוי כזה, שהלכו בים כעל היבשה, באו לכלל הכרה, כי "בְּיַבֵּשָׁה בְּתוֹךְ הַיָּם", שאפילו כשהולכים על היבשה המצוקה, הרי זה נס נפלא, כאילו היו הולכים על הים.

ספר "מענינה של תורה"

וַיֹּאמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּבְמִשְׁחָה עָבְדוּ אֱלֹהֵינוּ וְלֹא יָכֹלוּ לְשַׁתֵּת מִיָּם מִמֶּנָּה פִּי מֵרִים הֵם... וַיֹּאמְרוּ ה' עַץ וַיִּשְׁלַף אֶל הַמַּיִם וַיִּמָּתְקוּ הַמַּיִם.

(יד.לא)

מדוע דווקא כאן האמינו בה' ובמשה עבדו, ולא לאחר כל המופתים במצרים? בכל העת שהיו ישראל במצרים, עד קריעת הים, היו אמנם ניסים גדולים, אך לצידם, היו דברים שהתמיהו את ישראל וגרמו להם למבוכה ותהייה: מדוע מבקש משה מפרעה לצאת רק לשלושה ימים? ומדוע מטעים ישראל את המצרים ו"שואלים" מהם כלים כאילו הם עומדים לחזור? ובאמת, היתה סיבה לכל אלה, אלא שבני ישראל לא ידעו אותה;

המצוות, ועל יד זה "וְשִׁמְרָתָּהּ כָּל חֻקֶּיהָ" על ידי שתעשה סייג וגדר, תגיע לכלל שמירת כל המצוות לבלי הכשל בהן, אם תעשה כל אלו "כָּל הַמִּצְוָה אֲשֶׁר שִׁמְרָתָּהּ בְּמִצְוֹתֶיךָ לֹא אֲשִׁים עָלֶיךָ"

ספר המאור שבתורה בשם "אמרי שפר"

איזה ברכה בירכו על המן

וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל אָחִיו מֶן הוּא כִּי לֹא יָדְעוּ מֶה הוּא וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֲלֵהֶם הוּא הַלֵּחֶם אֲשֶׁר נָתַן ה' לָכֶם לֶאֱכֹלָהּ (טו.טז) בספר "ברכת אהרן" ביאר, שאלת בני"ה היתה: "מֶן הוּא" מהו המן ומה צריך לברך עליו, כי לא ידעו מה ברכתו כיון שטעמו בו הרבה טעמים שונים. והשיב להם משה "הוּא הַלֵּחֶם אֲשֶׁר נָתַן ה' לָכֶם לֶאֱכֹלָהּ", היינו שאין צריך לברך עליו כלל, כיון שהוא לחם מן השמים, ואוכל מן השמים לא צריך ברכה. והביא סמוכים לזה מהגמ' שאומרת: אסור להנות מהעוה"ז בלא ברכה, משמע דווקא מהעוה"ז אסור בלא ברכה. אבל דבר שבא מעוה"ב מותר לאוכלו בלי ברכה. דורשי רשומות רמזו ע"ז בפסוק "וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל אָחִיו מֶן הוּא" מ"ן ר"ת "מה נברך", "כִּי לֹא יָדְעוּ מֶה הוּא" מ"ה ר"ת מזונות [א] המוציא.

ספר אוצרות התורה

אֵל יֵצֵא אִישׁ מִמָּקוֹמוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי (טז.כט)

שנה אחת בשבת פרשת בשלח, הבחין הרה"ק החידושי הרי"ם, שהחסידים נדחקים יותר מכרגיל סביב שולחנו כדי לשמוע דברי תורה. אמר להם: אל תדחקו זה את זה, כל אחד יכול לעמוד על מקומו ומה שהוא צריך לשמוע יגיע לאוזניו. על זה נאמר: "אֵל יֵצֵא אִישׁ מִמָּקוֹמוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי". כי אין תועלת במה שהאדם דוחק את גופו להתקרב, כי העיקר הוא שנרצה "להטות לבבנו אליו" (מלכים א'. ח. נח), וכשתהיה המשיכה בלב כראוי אז גם העומד מרחוק ישמע, כי הדברים יכנסו אל הלב בכל מקום שעומדים.

ספר "ילקוט מאיש לרעהו"

וַיָּבֹא עֲמֶלֶק וַיִּלָּחֶם עִם יִשְׂרָאֵל בְּרִפְדִּים (יז.ח)

רבי אלחנן וסרמן: (קובץ מאמרים) ידוע שבמלחמה צריך כל צד לידע איפה נמצא מקור כוחו של הצד שכנגדו, אולי יוכל להחלישו שם. וגם אנו צריכים לידע במה כוחו של עמלק גדול, ובאיזה אופן ניתן להחלישו. ודבר זה גילתה לנו התורה, בכתוב "וַיִּלָּחֶם עִם יִשְׂרָאֵל בְּרִפְדִּים" ודרשו חז"ל שנרמז לנו בזה, מפני מה היה כח בעמלק להלחם עם ישראל, שרפו ידיהם מדברי תורה. למדנו מזה, כי סיבת כוחו ועיזונו של עמלק, הוא ברפיונו בלימוד התורה. ואם כן כל מה שמתגבר אצלנו הרפיון בדברי תורה, מתגבר כוחו של עמלק, ולהיפוך, אם נתחזק בלימוד התורה יחלש כחו של עמלק. ואם כן עלינו להתאמץ בכל עוז להפיץ לימוד התורה, ללמוד לעצמו ולגדל בניו לתלמוד תורה ולהחזיק בידי אחרים הלומדים, וזהו חיצונית מוות לעמלק. וכל אדם מישראל הלומד תורה או מחזיקה, מחליש במידה ידועה כחו של עמלק, ויש לו איזה חלק במצוות מחיית עמלק.

רב רובין בספרו "טללי אורות"

הלכה: הדלקת נרות שבת

אשה רווקה הדרה לבדה, או אשה שנתאלמנה או נתגרשה, חייבת להדליק נרות בערב שבת ובערב יו"ט. וכן מי שאין אשתו מדליקה מאיזו סיבה שהיא, חייב להדליק נרות שבת ויו"ט, ולברך עליהם. ואף אם יש לו בת גדולה הדרה עמו, עדיף שהוא עצמו ידליק הנרות, אבל אם חולה או זקן שאינו יכול להדליק בעצמו, ימנה את בתו כשליח להדלקת הנר, והיא תדליק.

ספר "ילקוט יוסף"

פתגם: האמונה אינה מבטלת את הקושי, אלא נותנת

לו משמעות.

חקירה: מצוה קיומית: היא שלילה או חיוב. למשל מצות ציצית, האם גדרה שאסור ללבוש ארבע כנפות בלי ציצית (שלילה), או כשלוש ארבע כנפות יש מצוה להטיל ציצית כשאר כל מצוה, וכמו מצות תפילין (חיוב) (שערי יושר ג-יט ד"ה ואם: בדעת המנחת חינוך, שלילה דעת עצמו, חיוב) **ספר "קובץ יסודות וחקירות"**

סיפור: עוברים ושבים: רבי הירש ברלינר, רבה של לונדון, הוזמן לשמש ברבנות בהלברשטם ונענה מיד. שאלוהו בעלי הבתים הלונדוניים: רבי כיצד הוא מוותר על כרך גדול כזה, שמלבד תושביו הקבועים בו יש הרבה עוברים ושבים, המכניסים ממון רב? השיב להם רבי הירש בחיוך מר: למרבה הצער אמנם רואים בלונדון הרבה עוברים אבל שבים אין רואים אפילו אחד.

ספר "חד וחלק" חלק ב' (דף קמז)

שבת שלום

יוצא לאור לרפואה שלימה: יוסף דוד בן ליאל, ברוך יואל שמעון ישראל בן פנינה, ראובן ישי בן מרצדס, הדסה אסתר בת רחל בחלא קטי, פטריק יהודה בן גלדיס קאמונה, אברהם רפאל בן רבקה, מאיר חיים בן גבי זוירה, ראובן בן איזא, ויקטוריה שושנה בת ג'ויס חנה, רפאל יהודה בן מלכה, שלמה בן מרים, אבישי יוסף בן שרה לאה, אוריאל נסים בן שלמה, אלחנן בן חנה אנושקה, מרים בת עזיזא, דוד בן מרים, יעל בת כמונה, ישראל יצחק בן ציפורה, עמנואל בן סוון אזיזה. **שלום בית:** גיולה חיה בת סופי לבנה ואילן יהודה יצחק בן סנדרה סולאנג'. **זיווג הגון:** שרה זסון אנדרה בת דומיניק רינה, יוני מאיר משה בן אסתר, אילן אלי אהרן בן אסתר, קלואי אורנה בת סופי לבנה, לולה לאה בת סופי לבנה, לאה בת רבקה, אלודי רחל מלכה בת חשמה, יוסף גבריאל בן רבקה. **הצלחה רבה בכל:** נאור דוד בן יעל דינה, ליטל בת יעל דינה, לחנה בת אסתר וליונתן מרדכי בן שמחה ברכה זרע של קיימא ללבנה מלכה בת עזיזא וליאור עמיחי מרדכי בן ג'יזיל לאוני. **לעילוי נשמת:** ראובן בן חנינה, ג'ינט מסעודה בת ג'ולי יעל, שלמה בן מחה, מסעודה בת בלח, גיא יונה בן לאה, יוסף בן מייכה. מוריס משה בן מרי מרים. אליהו בן מרים, ניסים חי הוברט בן ג'ולי, דוד בן מרים, פליקס סעידו בן אטו מסעודה. אפרת רחל בת אסתר כוכבה, אברהם בן אליעזר, מלכה אנרייט מרזוקה, אנדרה סעיד בן פורטונה מסעודה, קרול מזל אדסה בת גבי זרגונה, אברהם בן אסתר, יהודה יוסף בן רחל.

יוסף גרמון כולל עקס לע בען
לכל עניני הדף נא לפנות במייל ל:
germon73@hotmail.fr
ניתן למצוא את העלון
www.kollel-aixlesbains.fr